

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 156/2024-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], obaja [REDACTED], zastúpených CONSULTA, s.r.o., Šafárikovo námestie 4, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B1-25C/72/2016 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B1-25C/72/2016 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje** v konaní sp. zn. B1-25C/72/2016 **konať** bez zbytočných priet'ahov.
- Sťažovateľom **priznáva** finančné zadost'učinenie každému z nich **2 500 eur**, ktoré im **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **444,86 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyni sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľov

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. marca 2024 domáhali vyslovenia porušenia svojich základných práv na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) postupom mestského súdu. Navrhovali mestskému súdu prikázať vo veci konať bez zbytočných prieťahov, priznať im primerané finančné zadostučinenie spolu 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou podanou na pôvodnom Okresnom súde Bratislava I 15. júna 2016 domáhajú určenia neplatnosti hlasovania na schôdzi vlastníkov bytov a nebytových priestorov bytového domu proti (8) žalovaným (vlastníkom bytov). Žalobu odôvodnili tým, že 18. mája 2016 sa v bytovom dome uskutočnila schôdza vlastníkov, ktorej obsahom bolo vypratanie pivničného priestoru bytového domu s výmerou 20 m². Podstatou podanej žaloby je určenie, či pivničný priestor predstavuje príslušenstvo nebytového priestoru bytového domu (podľa sťažovateľov) alebo ide o spoločné časti a zariadenia bytového domu (podľa správcu bytového domu).

3. Sťažovatelia namietali celkovú dĺžku konania v trvaní viac ako osem rokov, pričom mestský súd od 12. mája 2020 v namietanom konaní nevykonal žiaden procesný úkon. Tiež namietali, že dosiaľ nebol v namietanom konaní nariadený termín pojednávania. Tvrdili, že aj napriek tomu, že na strane žalovaných vystupuje viacero osôb, uvedené nebráni mestskému súdu, aby vo veci nariadil pojednávanie. Podľa názoru sťažovateľov predmet sporu nie je skutkovo ani právne náročný na posúdenie.

II.

Posúdenie ústavnej sťažnosti

4. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 156/2024 z 20. marca 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v celom rozsahu.

5. Mestský súd vo vyjadrení uznal, že aj napriek tomu, že v namietanom konaní boli vykonané procesné úkony, sa vyskytli obdobia nečinnosti. Dĺžku namietaného konania ospravedlňoval nedostatočným personálnym obsadením súdu, pracovnou vyťaženosťou jednotlivých sudcov a pandemickou situáciou COVID-19. Mestský súd zložitost' veci odvodzoval od potreby vyhotovenia prekladov dokumentov a ich následným doručovaním do zahraničia, ale aj s doručovaním písomností (7) žalovaným, ktoré sa jednému zo žalovaných nepodarilo doručiť.

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania sporovej strany a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd [obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)] prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Neved'alová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález IV. ÚS 465/2022).

7. Predmetom namietaného konania je určenie neplatnosti uznesenia schôdze vlastníkov bytov bytového domu. Ústavný súd konštatuje, že namietané konanie tvorí bežnú a štandardnú agendu rozhodovania všeobecných súdov, teda nie je po právnej stránke zložité. Ústavný súd však zohľadnil, že na strane žalovaných vystupuje viacero účastníkov konania, čo robí podľa judikatúry ESLP (rozsudok ESLP z 8. 7. 1987 vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu) konanie procesne náročnejším a môže ovplyvniť celkovú dĺžku konania. Ústavný súd v okolnostiach veci nevidí dôvod konštatovať, že by sťažovatelia k neprimeranej dĺžke prispeli. Ústavnému súdu neunikla skutočnosť, že mestský súd sťažovateľov musel vyzývať na odstránenie nedostatkov žaloby (7. októbra 2016). Ústavný súd môže sťažovateľom vytknúť, že v priebehu namietaného konania sa nepokúsili upozorniť na prieťahy v konaní písomnou alebo telefonickou urgenciou. Uvedené skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri priznaní primeraného finančného zadost'učinenia (porov. III. ÚS 623/2022).

8. Ústavný súd posudzoval celkovú dĺžku konania od podania žaloby (15. júna 2016) v trvaní ôsmich rokov. Vzhľadom na dĺžku konania ústavný súd konštatoval, že ani právne či skutkovo seba náročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte takú dobu (I. ÚS 289/2010). V súlade s judikatúrou ústavného súdu v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07).

9. K celkovej dĺžke konania prispela opakovaná zmena zákonného sudcu 21. decembra 2017, 15. júla 2019 a 5. januára 2023. Ústavný súd môže spoľahlivo konštatovať, že písomná fáza súdneho konania v trvaní viac ako ôsmich rokov je ústavne neakceptovateľná. Ani po viac ako ôsmich rokoch sa mestskému súdu nepodarilo doručiť písomnosti jednému zo žalovaných (žijúcemu v zahraničí). Ústavný súd preto vytyka súdu neefektívnosť pri doručovaní písomností. Podľa názoru ústavného súdu mohol súd zvážiť postup podľa § 8b zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“) a využiť možnosť zákonného splnomocnenia pre žalovaných, ktoré okrem iného umožňuje doručovanie písomností len správcovi (IV. ÚS 1/2022, III. ÚS 635/2022). Zastúpenie vlastníka správcom a spoločenstvom sa rozširuje aj na konanie iniciované vlastníkom bytu a nebytového priestoru, ktorý bol prehlasovaný (čo je predmetom namietaného konania), pričom takéto zastúpenie bude trvať až do momentu, kým sa pred súdom nepreukáže rozpor záujmov správcu so záujmami zastúpených vlastníkov [§ 9 ods. 7 v spojení s § 9 ods. 8 písm. a) zákona č. 182/1993 Z. z.].

10. Z chronológie úkonov rovnako vyplýva, že v konaní nebol nariadený ani jeden termín pojednávania. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (čl. 17 Civilného sporového poriadku).

11. Dĺžku konania mestský súd ospravedlňoval nedostatočným personálnym obsadením súdu a pracovnou vyťaženosťou jednotlivých sudcov. Ústavný súd v tejto časti uvádza, že systémové nedostatky pri správe súdnictva vrátane tých, ktoré súvisia so zmenou zákonného sudcu, bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a nezbavujú Slovenskú republiku

zodpovednosti za priet'ahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov nie je pomenovanie príčin priet'ahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu (III. ÚS 103/2021).

12. K argumentácii mestského súdu týkajúcej sa nepriaznivej pandemickej situácie ústavný súd uvádza, že prihliadol aj na to, že namietané konanie spadá do obdobia nepriaznivej pandemickej situácie, ktorá si vyžiadala obmedzenia, a tým prispela k celkovej dĺžke konania (od marca 2020). Aj napriek tomu, že konanie nespadá do prednostnej agendy súdu, ústavný súd považoval za preukázané, že minimálne v období od 14. mája 2021 do 25. novembra 2021 a od 22. februára 2022 dosiaľ súdu nič nebránilo v tom, aby v namietanom konaní pojednávanie nariadil. Aj napriek nepriaznivej pandemickej situácii je nenariadenie termínu pojednávania od podania žaloby ústavné neakceptovateľné (III. ÚS 635/2022). Podľa rozhodovacej činnosti ústavného súdu aj v čase pandémie musia byť chránené základné ľudské práva a slobody, a preto ani nepriaznivá epidemiologická situácia nemôže ohroziť právne záruky sťažovateľov na právoplatne rozhodnutie veci (III. ÚS 573/2021). Ústavný súd dodáva, že dĺžka namietaného konania nebola optimálna ani pred nepriaznivou pandemickou situáciou (konanie trvalo viac ako štyri roky) a ňou nariadenými opatreniami (porov. rozsudok z 20. 6. 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01).

13. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vyslovil porušenie základných práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny. Z vyjadrenia mestského súdu nebol ústavnému súdu známy ďalší procesný postup súdu, a preto ústavný súd považoval za adekvátne doplniť ochranu aj o uloženie príkazu mestskému súdu vo veci konať [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

14. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadali o priznanie finančného zadosťučinenia spolu 10 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad bez pochybnosti ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (určenie neplatnosti hlasovania na schôdzi vlastníkov bytov a nebytových priestorov bytového domu), povahu a význam dotknutých práv (procesné postavenie sťažovateľov ako žalobcov), namietanú dĺžku konania (viac ako osem rokov na súde prvej inštancie), správanie sťažovateľov, podstatu žaloby (určenie, či pivničný priestor predstavuje príslušenstvo alebo spoločné časti a zariadenia nebytového priestoru v bytovom dome), ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023). Ústavný súd vzhľadom na všetky tieto

okolnosti považoval za spravodlivé priznať sťažovateľom každému z nich 2 500 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

15. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2, 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov je 171,63 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Náhrada trov právneho zastúpenia tak predstavuje 444,86 eur vrátane 20 % DPH.

16. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyňi sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2024

Peter Molnár
predseda senátu